

El Castellot (casa)

Gaià

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Sector sud-est del terme de Gaià
Emplaçament: Des de cal Pons camí est uns 600 m. Prendre camí S-W i després N-E uns 700 m fins camp, i 300 m E
Alçada: 573

Coordenades:

Latitud: 41.91541
Longitud: 1.9604
UTM Est (X): 413788
UTM Nord (Y): 4640907

Classificació

Número de fitxa: 08090-97
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Edifici
Estil / època: Contemporani Popular
Segle: XIX
Estat de conservació: Dolent
Notes de conservació: En ruïnes
Protecció: Inexistent
Accés: Difícil
Ús actual: Sense ús
Titularitat: Privada
Titular: 08089A010000610000YO
Autoria de la fitxa: Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dl., 18/06/2018 - 02:00

Descripció

Casa de pagès o petit mas, de dimensions petites i actualment en ruïnes. Es troba a la part superior d'un serrat sobre el camí que va a Coll de Comadoms, però al principi del vessant de migdia. La casa podria tenir el seu origen en una torre de guaita medieval, però no és segur. Se'n conserven sobretot els murs perimetrals fins a una alçada d'uns quatre metres, però en estat molt desigual. Consta d'un cos residencial de planta rectangular, que devia tenir dues plantes. La construcció sembla bastida en una sola fase constructiva; almenys no s'hi observen ampliacions evidents. Els murs són de maçoneria, amb un tipus de parament fet amb pedres devastades, més aviat allargades i primes. No s'hi observen finestres grans, però sí algunes espitlleres. La part nord-est de la casa s'ha conservat més íntegrament, i en un dels angles s'hi pot veure adossada la construcció d'una tina cilíndrica. Josep M. Badia considera que tal vegada aquest cos de planta més o menys circular podria tenir origen en l'antiga torre de guaita. La façana del sud-oest, on hi devia haver el portal principal, es troba molt més esfondrada. Es tracta d'una construcció de difícil datació, que tant podria correspondre als segles XVIII-XIX com tenir un origen força anterior.

Observacions:

Informació facilitada per Josep M. Badia i Josep, del Coll de Comadoms

Història

A més del castell de Gaià, en època medieval en el seu terme hi havia diverses torres de guaita o de guàrdia que tenien la funció de vigilar el territori i estaven comunicades visualment les unes amb les altres.

Concretament, en el terme de Gaià hi ha referències sobre tres torres. La del Castellot no està documentada en època medieval, però tal vegada podria tenir aquest origen, igual que la resta. Estava situada sobre el camí Saliner, que anava de Cardona a Vic. Altres torres que sí estan documentades en època medieval són la de Turrionarda, que apareix en un document de 1052. Era prop de l'església de Sant Jordi i controlava el sector nord-est del terme del castell de Gaià, per on hi passava un camí públic. Probablement la torre es devia convertir en el mas Sant Jordi. Una altra torre s'anomena Torrenciny i està situada segurament al nord del mas Menalvens. Se'n parla en un document del 1376.

Pel que fa a la torre del Castellot, en un document de 1887 se l'anomenava el castell de Vellagarda. Ja hem dit que Josep M. BADIA (2016: 55) identifica aquesta torre amb la casa anomenada Castellot. El nom del Castellot seria un record d'aquesta antiga torre o fortificació. Però el cert és que les restes conservades de la casa no presenten indicis clars del fet que hagués estat construïda sobre una primitiva torre. El seu emplaçament al vessant del serrat és favorable per controlar el camí saliner, que discorria per la vall, però no és una ubicació dominant. Una altra possibilitat és que la torre estigués ubicada uns 200 metres a ponent, on hi ha les restes d'una possible construcció circular, molt derruïda, i al costat d'una barraca de pedra seca. En aquest cas ens troben en un emplaçament més dominant, a la part més alta del serrat i amb bona comunicació visual cap a altres direccions. Però tampoc aquestes restes presenten un indicatiu clar de correspondre a una antiga torre. En aquest cas la casa seria una construcció de nova planta i hauria pres el nom de Castellot per la proximitat amb aquesta torre.

Pel que fa pròpiament a la casa del Castellot, no en coneixem cap notícia documental antiga. L'edificació actual sembla una construcció dels segles XVIII o XIX. Tan sols sabem que a principis de segle XX els propietaris eren la família Vilanova, de Manresa. La casa era habitada per masovers, però a les primeres dècades del segle XX ja va restar abandonada.

Bibliografia

BADIA, Josep M (2016). "Història", "Arquitectura", Gaià, t'estimo. Reviu Gaià, Grup de Recerca, Gaià, p. 55, 201

IGLESIAS PERA, Lluís (2006). Pla Especial Urbanístic pel qual es cataloguen les masies i cases rurals del municipi de Gaià. Ajuntament de Gaià (document no aprovat oficialment), núm.24.

